

PLAKATY EDUKACYJNE NA LEKCJACH JĘZYKA NIEMIECKIEGO

Krótki poradnik o tym, jak i dlaczego

**GOETHE
INSTITUT**

Sprache. Kultur. Deutschland.

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
1. Dlaczego prawidłowe zagospodarowanie ścian w sali lekcyjnej ma tak duże znaczenie?	6
2. Czy wizualizacja podczas zajęć jest rzeczywiście taka istotna?	7
3. Najważniejsze typy plakatów edukacyjnych	10
4. Dlaczego uczniowie powinni samodzielnie tworzyć plakaty edukacyjne?	13
5. Najważniejsze zasady opracowywania plakatów	16
6. Tworzenie plakatów jest złożoną czynnością, którą uczniowie koniecznie powinni ćwiczyć!	20
7. Jakie typy plakatów edukacyjnych szczególnie nadają się na lekcje języka niemieckiego?	22
8. Lista kontrolna do opracowywania plakatów	31
Bibliografia	32
Impressum	34
Zdjęcia	35

WSTĘP

Zarówno dla nauczyciela jak i dla ucznia oczywiste jest, że (prawie) każda lekcja odbywa się w **sali lekcyjnej**. Abstrahując od raczej rzadkich przypadków, kiedy zajęcia prowadzone są poza budynkiem szkoły (np. na łonie natury, w muzeum czy w innej placówce edukacyjnej), nauczyciele i uczniowie spędzają najwięcej czasu w dni robocze właśnie w dobrze znanych im szkolnych „czterech ścianach”. Te przysłowiowe „cztery ściany” w wielu szkołach wyglądają tak samo: kilka rzędów ławek umożliwiających nauczanie frontalne, z przodu biurko i (czasem multimedialna) tablica, z tyłu kilka regałów czy szafek, a na parapetach jakieś rośliny doniczkowe - i to by było na tyle.

Niektórzy zwykli powtarzać, że takie wyposażenie jest co prawda proste, ale też funkcjonalne i spełnia swoją rolę („od zawsze uczniowie uczyli się przecież w tak urządzonych salach i jakoś było...“); można się jednak w tym miejscu zastanowić, czy nie zaprzepaszczamy przez to licznych możliwości, które daje nam sala lekcyjna?

Nie jest ona bowiem pomieszczeniem jak każde inne. Ma pełnić ważną funkcję - może być postrzegana jako tzw. **trzeci pedagog** (obok pierwszego - nauczyciela i drugiego - uczniów z grupy),¹ który może wpływać na proces nauczania i uczenia się w takim samym zakresie jak dwaj pozostali. Dlatego też wyposażenie sali lekcyjnej należy gruntownie przemyśleć i zaplanować tak, żeby móc właściwie wykorzystać jej potencjał.

Niniejszy poradnik poświęcono jedynie jednemu aspektowi wyposażenia sal lekcyjnych, a mianowicie zagospodarowaniu ścian przy wykorzystaniu samodzielnie wykonanych plakatów edukacyjnych. Dlatego też wszystkich Czytelników zainteresowanych zasadami prawidłowego urządzania całej sali lekcyjnej i poszukujących wartościowych wskazówek czy też inspirujących porad dotyczących tej tematyki chcielibyśmy odesłać do poradnika Goethe-Institut w Warszawie poświęconego urządzaniu sal lekcyjnych, w których prowadzone są zajęcia z języka niemieckiego. Poradnik ten (w wersji niemieckiej i polskiej) znajdą Państwo na stronie projektu „Niemiecki ma klasę”. Będzie on z pewnością dużym wsparciem dla Państwa przy urządzaniu lub przemeblowywaniu pracowni języka niemieckiego!

¹ Koncepcję sali lekcyjnej jako trzeciego pedagoga zaczerpnięto z tzw. pedagogiki Reggio. Jej nazwa pochodzi od miasta Reggio Emilia położonego w północnych Włoszech, w którym podejście to opracowano na potrzeby przedszkoli państwowych. Więcej patrz: Atzinger, Y./Perrassemer, B./Stigler, J. (2001); Knauf, T. (2006, 2010).

1. DLACZEGO PRAWIDŁOWE ZAGOSPODAROWANIE ŚCIAN W SALI LEKCYJNEJ MA TAK DUŻE ZNACZENIE?

Kiedy najefektywniej uczymy się języka obcego? Oczywiście wtedy, kiedy język nas otacza, gdy używamy go tak często, jak to tylko możliwe i kiedy możemy formalnie „zanurzyć się” w tym języku. Jednym słowem: kiedy dany język możemy przyswajać i mówić w nim w jego naturalnym otoczeniu.

Ponieważ w trakcie zajęć szkolnych odbywających się najczęściej raz czy dwa razy w tygodniu nie jest to raczej możliwe, tym bardziej na znaczeniu zyskuje takie urządzenie sali lekcyjnej, które pozwoli uczniom już w chwili przekraczania jej progu poczuć się jak w kraju, którego języka się uczą (w naszym przypadku w kraju niemieckojęzycznym). A to oznacza: niemieckojęzyczne plakaty na ścianach, liczne autentyczne niemieckojęzyczne materiały (książki, gry, gazety, także materiały multimedialne, gdzie to tylko możliwe), posługiwanie się wyłącznie językiem niemieckim w trakcie lekcji (także dla początkujących!) itd.

Jeśli Państwa pracownia lub lekcje języka niemieckiego już tak wyglądają, jak przedstawiono wyżej, to bez wątpienia są Państwo szczęściarzami mogącymi zaoferować swoim uczniom optymalne warunki do nauki.

Niestety nie jest to regułą. Gdy spojrzymy na ściany sal lekcyjnych w wielu polskich szkołach, to natychmiast nasuwa się jedno spostrzeżenie: prawie wszystkie wyglądają tak samo – najczęściej pomalowane są na jasny kolor, ozdobione tu i ówdzie obrazami czy plakatami (często w języku polskim), które wiszą od lat w tym samym miejscu i na które właściwie już nikt nie zwraca uwagi. Obrazy i plakaty tam po prostu są. Są, ale niewidoczne, jakby były przeźroczyste... Czasem ściany w salach są zupełnie puste – szczególnie wtedy, gdy są świeżo malowane: chciałoby się je jak najdłużej utrzymywać czyste, a nie „rujnować” dziurami, gwoździem czy taśmami samoprzylepnymi...

Olbrzymi potencjał, jakim jest właściwa „dekoracja” ścian ożywiająca lekcje i wspomagająca proces uczenia się, pozostaje w ten sposób niewykorzystany.

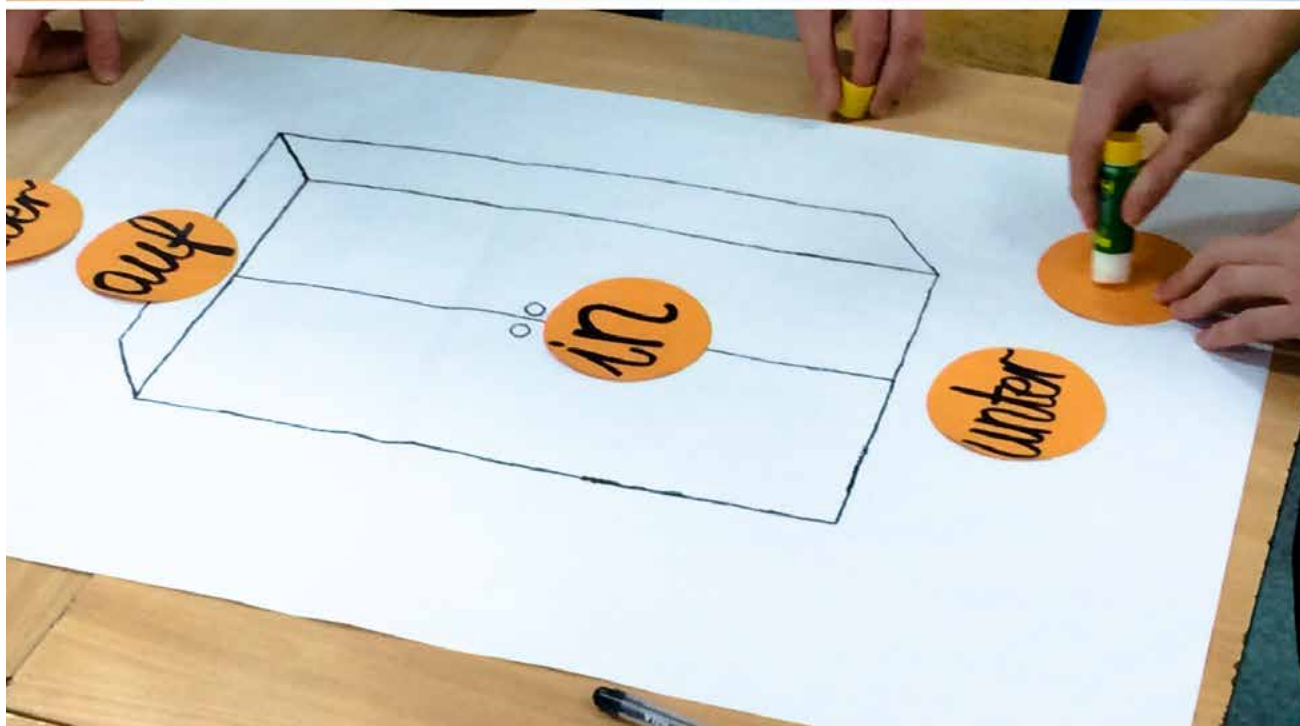
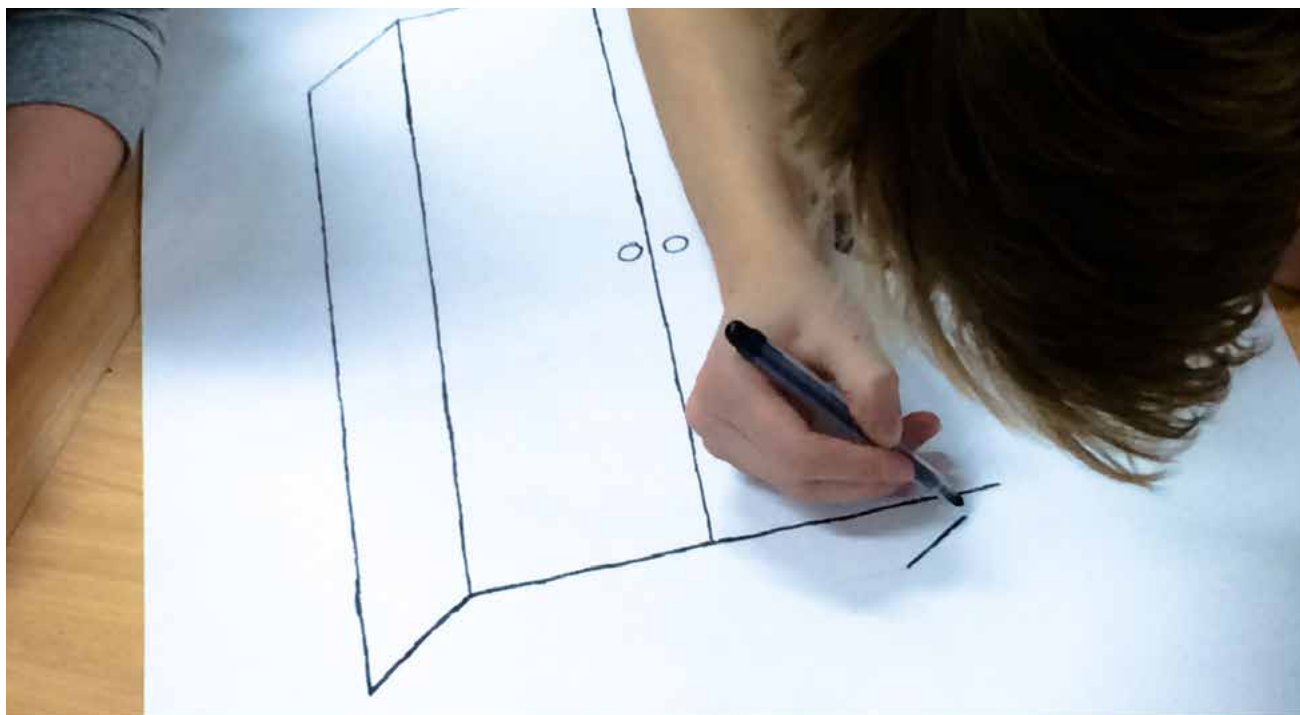
Ściany to przestrzeń do wypełnienia plakatami edukacyjnymi, posterami, gazetkami ściennymi, rysunkami, szkicami, obrazami, schematami i wieloma innymi elementami wizualnymi ułatwiającymi i wzbogacającymi w znacznym stopniu proces nauczania i uczenia się przy włączeniu pamięci wzrokowej.

2. CZY WIZUALIZACJA PODCZAS ZAJĘĆ JEST RZECZYWIŚCIE TAKA ISTOTNA?

Jak powszechnie wiadomo, człowiek uczy się tym efektywniej, im więcej zmysłów jest zaangażowanych w proces przyswajania wiedzy. I dlatego też zajęcia (językowe) ukierunkowane głównie na słowo mówione powinny zostać bezwzględnie uzupełnione o **strategie edukacyjne** aktywujące u uczniów **zdolność percepcji wizualnej**.²

² Kohlweihls (2011): „Percepcja wizualna jest zdolnością do rozpoznawania i rozróżniania wizualnych bodźców oraz do dokonywania ich interpretacji w oparciu o porównanie z wcześniejszymi doświadczeniami. [...] Percepcja wizualna ma duże znaczenie dla rozwijania umiejętności czytania, pisania, liczenia i innych, bez których sukces w szkole jest niemożliwy.”

Liczne badania (np. te przeprowadzone przez Clark/Paivio 1991, Paivio 1986, 1991) potwierdzają, że nowy materiał opanowywany jest znacznie szybciej i lepiej, gdy prezentowany jest uczącym się jednocześnie w formie tekstu (słownictwo, zdania) i obrazu (zdjęcia, rysunki, sekwencje video).

Użycie właściwych środków wizualnych może motywować uczniów do pracy (np. dzięki wykorzystaniu zabawnych karykatur, zdjęć przykuwających uwagę, inspirujących historyjek obrazkowych), stymulować ich pamięć (np. poprzez użycie skojarzeń (metod mnemotechniki) powiązanych z ilustracjami czy kolorami), przedstawiać przebieg działania (np. za pomocą schematów lub wykresów) itd.

Wizualizacja nie powinna być jednak wykorzystywana na zajęciach tylko jako strategia nauczania, ale także (czy nawet przede wszystkim!) jako **strategia uczenia się**, to znaczy powinno się prosić i zachęcać uczniów do tworzenia samodzielnych wizualizacji różnych produktów językowych (takich jak teksty czy reguły i związki między nimi). „Samodzielne opracowywanie wizualizacji ma dla uczniów duże znaczenie, bo w ten sposób aktywują swój umysł, tworzą z nabywanej wiedzy swoje własne modele i na swój sposób przyswajają sobie tę wiedzę“ (Brüning/Saum 2007:7).

A czy nie można poradzić sobie bez wizualizacji? Oczywiście, że zarówno nauczanie jak i uczenie się jest możliwe bez wykorzystywania obrazu (i często lekcje są prowadzone właśnie w taki sposób). Wizualizacja podczas zajęć lekcyjnych ma jednak niepodważalną zaletę – umożliwia równe aktywowanie obu naszych półkul mózgowych: lewej półkuli odpowiadającej przede wszystkim za **racjonalne myślenie** (logikę, słownictwo, procesy analityczne i matematyczne) i prawej półkuli odpowiadającej za **intuicję, kreatywność, fantazję i uczucia**. A „im intensywniej obie półkule mózgowe będą aktywowane, poddawane treningowi i wykorzystywane w konkretnym celu i kontekście, tym z lepszym skutkiem może przebiegać proces uczenia się (w szkole)“ (Brüning/Saum 2007: 7)

3. NAJWAŻNIEJSZE TYPY PLAKATÓW EDUKACYJNYCH³

Istnieje wiele typów plakatów edukacyjnych, które można sklasyfikować według szeregu kryteriów.

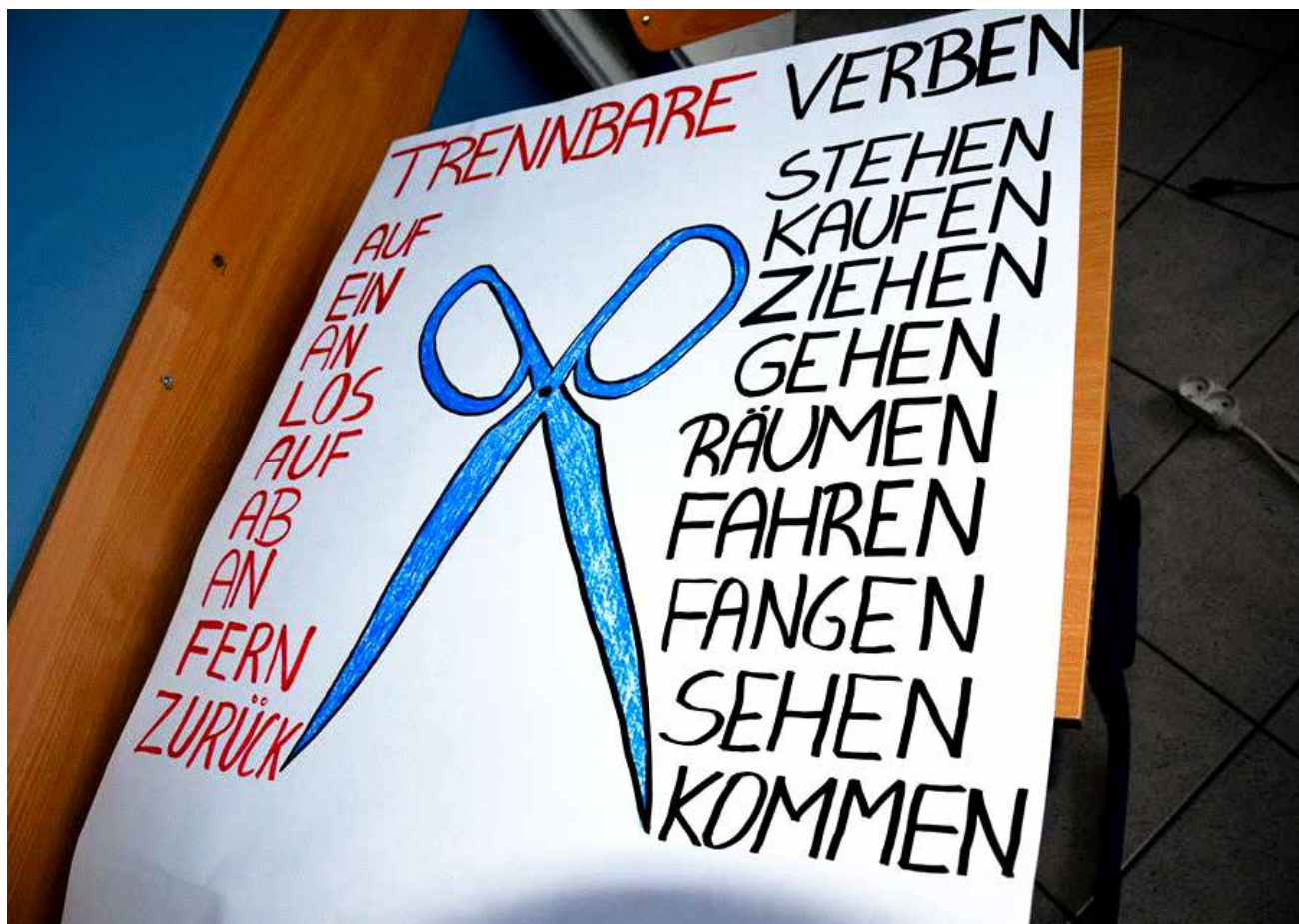
Kryterium podstawowe to rozróżnienie między plakatem **odnoszącym się do procesu** a plakatem **odnoszącym się do materiału**.

Pierwszy typ – edukacyjny plakat **odnoszący się do procesu** – pokazuje, czego uczniowie się nauczą w konfrontacji z określonym przedmiotem lub treścią. Typowym tematem takiego właśnie plakatu może być prezentacja sposobów przyswajania wiedzy w przypadku projektów, wyszukiwania informacji czy prezentacji.

3 Informacje na ten temat pochodzą przede wszystkim z pracy autorstwa Grötzingera (1994).

Drugi typ - edukacyjny plakat **odnoszący się do materiału** - ma wspierać uczniów przy zapamiętywaniu informacji określonego rodzaju (np. słówek, wzorów, reguł).

Plakaty mogą być wykorzystywane jako **pomoce w prezentacji** (wtedy zawierają niewiele tekstu i (w pełni) zrozumiałe stają się dopiero po przekazaniu uzupełniających objaśnień przez referenta) albo mieć postać **samodzielnych wywieszek** na ścianach pracowni lub szkoły (wówczas ich sens jest w pełni zrozumiały bez objaśnień).

Kierując się kryterium odniesienia do adresata można dokonać rozróżnienia między **plakataми osobistymi** (poświęconymi wyłącznie użytkowi indywidualnemu), w kreowaniu których decydującą rolę odgrywają jedynie zamiłowania i przyzwyczajenia edukacyjne jednostki oraz **plakataми edukacyjnymi**, które są stosunkowo większe niż indywidualne plakaty edukacyjne, a u podstaw ich tworzenia leży założenie bycia źródłem informacji dla określonej grupy odbiorców.

4. DLACZEGO UCZNIOWIE POWINNI SAMODZIELNIE TWORZYĆ PLAKATY EDUKACYJNE?

Wiele wydawnictw, oprócz materiałów edukacyjnych do nauki języka niemieckiego (względnie w ich uzupełnieniu), ma w swojej ofercie plakaty edukacyjne. Kolorowe, wydrukowane w bardzo dobrej jakości, przemyślane pod kątem metodycznym, wielkoformatowe - stanowią bez wątpienia mile widziane dopełnienie przerabianego materiału.

Niemniej jednak istnieje wiele powodów przemawiających za tym, żeby wywieszać nie (tylko) „gotowe” produkty autorstwa wydawnictw, ale także powierzać uczniom zadanie wykonania plakatów (przynajmniej od czasu do czasu). Dlaczego jest to tak istotne?

Przygotowywanie plakatów edukacyjnych - choć na pierwszy rzut oka zdaje się być proste i nieskomplikowane - jest stosunkowo złożoną czynnością, przy wykonywaniu której uczniowie zyskują możliwość nauczenia się (czegoś nowego) i zdobycia doświadczenia. Wszystkie umiejętności, które wykształcą w sobie podczas pracy nad plakatami, przydadzą im się w dalszym życiu i na każdym etapie kształcenia. Czego nasi uczniowie mogą się nauczyć pracując nad plakatami? Skupmy się tylko na najważniejszych aspektach - są nimi:

- **TWORZENIE KONCEPCJI** plakatu edukacyjnego samodzielnie lub w grupie,
- **DOKONYWANIE** przemyślanego **WYBORU** odpowiednich treści i materiałów,
- ograniczenie opracowywanego materiału do jego istoty i odpowiednie jego **USTRUKTURYZOWANIE**,
- **AKTYWOWANIE** swojej **WIEDZY** (już posiadanej) a także ewentualnie uzupełnienie zidentyfikowanych luk w wiedzy czy też **WYTŁUMACZENIE NIEJASNOŚCI**,
- **DOKONYWANIE SELEKCJI** właściwych form lub materiałów do zobrazowania treści,
- dobieranie odpowiednich **SFORMUŁOWAŃ**,
- prawidłowe **WYKONANIE PLAKATU**,
- właściwe **ROZPLANOWANIE W CZASIE PRACY NAD PLAKATEM** i trzymanie się harmonogramu,
- (jeżeli jest to praca grupowa) **WSPÓŁPRACA W GRUPIE**, konstruktywna dyskusja, formułowanie własnych propozycji i odnoszenie się do pomysłów innych osób, zawieranie kompromisów.

Plakaty wykonane własnoręcznie przez uczniów mają ponadto szereg innych zalet, np.:

- spotykają się z wyraźnie większym **ZAINTERESOWANIEM UCZNIÓW** niż plakaty przygotowane profesjonalnie,
- mogą w każdej chwili zostać **ZMIENIONE** albo **ROZBUDOWANE** przez uczniów w razie potrzeby,
- umożliwiają i wspierają „**ZAPAMIĘTYWANIE MATERIAŁU MIMOCHODEM**” (por. Reinert 2006: 32),
- budują w sali lekcyjnej **ATMOSFERĘ SPRZYJAJĄCĄ NAUCE**,
- sprawiają, że uczniowie o wiele bardziej **IDENTYFIKUJĄ SIĘ** z pracownią ozdobioną samodzielnie itd.

5. NAJWAŻNIEJSZE ZASADY OPRACOWYWANIA PLAKATÓW

Aby plakaty edukacyjne będące rodzajem „bodźca peryferycznego”⁴ (Reinert 2006: 32) w optymalnym zakresie spełniły swoją rolę w trakcie zajęć z języka niemieckiego, przy ich tworzeniu należy bezwzględnie przestrzegać kilku zasad:

1. Wszystkie hasła, punkty, objaśnienia, krótkie teksty itp. na plakacie powinny być sformułowane **po niemiecku**.
2. Plakat powinien być wykonany na arkuszu w formacie co najmniej A3.
3. Tekst na plakacie, a w szczególności nagłówek, którego zadaniem jest oddać zasadniczą treść plakatu, powinien mieć odpowiednią wielkość i być napisany wyraźnie. Wielkość czcionki powinna być dopasowana tak, żeby napisy były dobrze widoczne z odległości 5 metrów (każda litera o wysokości co najmniej 3 cm (tekst), w nagłówkach 5 cm, szerokość rysika używanego pisaka ok. 5 mm); nie należy stosować więcej niż 3 wielkości czcionki na całym plakacie.
4. Między poszczególnymi literami i linijkami należy zachować właściwy odstęp.
5. Wszystkie elementy tekstu powinny być rozplanowane na plakacie w sposób zrozumiały gwarantujący optymalną płynność czytania; należy przy tym pamiętać, że w naszym kręgu kulturowym teksty/plakaty itp. czyta się zwykle z góry na dół i od lewej strony do prawej; planowane rozmieszczenie elementów tekstu można najpierw naszkicować ołówkiem na plakacie.
6. Na plakat należy nanieść hasłowo jedynie najważniejsze treści, powinno się unikać dłuższych tekstów (ważna reguła: **im mniej, tym lepiej!**); jeśli jednak na plakatach (przede wszystkim tych niewymagających dodatkowych objaśnień) muszą bezwzględnie pojawić się dłuższe fragmenty tekstu, to wtedy nad każdym akapitem należy umieścić krótki nagłówek o hasłowym charakterze pisany dużą czcionką; pod nim, mniejszą czcionką, dodajemy obszerniejsze wyjaśnienie. W ten sposób osoba oglądająca plakat najpierw skupi wzrok na nagłówkach, a później dopiero, jeśli będzie zainteresowana treścią, może doczytać wyjaśnienia.
7. Pismo powinno być proste (nie pochylone), a litery raczej drukowane.
8. Część tekstową należy zwizualizować za pomocą zdjęć, obrazków, samodzielnie wykonanych rysunków, schematów, szkiców, symboli, diagramów, tabel itp. Należy przy tym pamiętać, żeby wszystkie

4 Bodźce peryferyczne to wszystko to, na co nie zwracamy uwagi w sposób zamierzony, a jedynie „przy okazji” wychwytyjemy z naszego otoczenia. Bodźce peryferyczne (według Lozanova, twórcy sugestopedii) powinny trafiać bezpośrednio, bez kluczenia, do pamięci długotrwałej i w ten sposób przyczyniać się do zwiększenia ilości zapamiętanego materiału. Bodźce peryferyczne wspierają zatem wyraźnie uczenie się i determinują pozytywną atmosferę w otoczeniu edukacyjnym.

elementy wiązały się jednoznacznie z tematyką plakatu – nie można ich stosować jedynie jako „elementy dekoracyjne”.

9. Należy przemyśleć dobór kolorów i nie stosować zbyt wielu barw na jednym plakacie. Trzeba pamiętać o tym, że niektóre kolory są (mogą być) postrzegane przez odbiorcę w określony sposób: np. **zielony** = zalecany, dopuszczalny, pozytywny; **czzerwony** = zakazany, niebezpieczny.
10. Jeżeli na plakacie mają pojawić się wykresy albo tabele, to należy je wyraźnie zatytułować; nie należy umieszczać w nich zbyt wielu informacji i zawsze trzeba pamiętać o tym, żeby plakat był czytelny.
11. Szczególnie istotne miejsca na plakacie należy zaznaczyć wykrzyknikami, strzałkami czy innymi symbolami, żeby przyciągnąć uwagę odbiorców.
12. Na plakacie, obok konwencjonalnych informacji, powinno znaleźć się kilka elementów zaskakujących, prowokujących – to budzi ciekawość odbiorcy i wspiera zapamiętywanie nowych treści.

13. Należy korzystać z materiałów mających pożądaną jakość: wydruków zdjęć czy obrazków w odpowiedniej ostrości, które szybko nie wyblakną; pisaków, które się nie rozmazują (i również nie za szybko blakną), papieru czy kartonu, który się nie wybrzusza ani nie zwija w rolkę, wytrzymałego i dobrze klejącego kleju, żeby przyklejone zdjęcia/obrazki nie odpadały itd.

Wyblakły plakat na ścianie, z rozmazanymi literami, brakującymi ilustracjami i wybrzuszeniami z pewnością nie przyciąga uwagi... Wręcz przeciwnie – odwodzi potencjalnego odbiorcę od ewentualnego zamiaru zapoznania się z jego treścią. Podsumowując, dobry plakat powinien:

- **rzucać się w oczy**
- **budzić zainteresowanie**
- **przyciągać uwagę**
- **być prosty⁵**
- **być przejrzysty**
- **pozwolić na łatwą i szybką percepcję jego zawartości**
- **łatwo zapadać w pamięć**
- **być przekonujący.**

(według: G. Egle/www.teachsam.de, por. także Grötzinger 1994: 11).

Plakaty nie powinny wisieć na ścianie łącznie dłużej niż 3-4 tygodnie. Po upływie tego okresu tracą swoją siłę przyciągania i uczniowie ich już nie „zauważają”. Należy je wtedy zdjąć i przechować do ewentualnego wykorzystania za jakiś czas (np. w ramach lekcji powtórzeniowej). Szczególnie udane plakaty można wykorzystywać do celów dydaktycznych, np. jako przykłady „dobrych praktyk”.

⁵ W języku reklamy w kontekście tworzenia plakatów mówi się o zasadzie **KISS** (<ang.> *Keep it short and simple!*) Reguła ta bez wątpienia powinna być stosowana także przy tworzeniu plakatów edukacyjnych.

6. TWORZENIE PLAKATÓW JEST ZŁOŻONĄ CZYNNOŚCIĄ, KTÓRĄ UCZNIOWIE KONIECZNIE POWINNI ĆWICZYĆ!

Stosunkowo często nauczyciele błędnie zakładają, że ich uczniowie wiedzą, według jakich zasad tworzy się plakaty edukacyjne. Formułują więc polecenia zadania (domowego), którego celem jest przygotowanie plakatu na określony temat indywidualnie, w parach albo w grupach, ale ani słowem nie wspomną, jak zabrać się do wykonania takiego zadania. I chociaż uczniowie zwykle z zaangażowaniem podchodzą do takich wyzwań, to efekty ich pracy są często rozczarowujące, gdyż trudno zrozumieć przekaz przygotowanych - niejednokrotnie z wielkim zapałem - plakatów. Zawierają one bowiem zbyt dużo (często niepotrzebnych) informacji, spisanych na dodatek zbyt małą czcionką, mają błędną strukturę organizacyjną i wizualną, a dobór kolorów zdaje się być zostawiony czystemu przypadkowi, co często prowadzi do kolorowego chaosu budzącego dezorientację.

Żeby uniknąć takich sytuacji, należy pokazać uczniom najważniejsze zasady tworzenia plakatów edukacyjnych i omówić je z nimi na przykładzie pierwszego (wspólnego) plakatu. Jeszcze lepszym rozwiązaniem byłoby zainicjowanie dyskusji wśród samych uczniów (ewentualnie moderowanej przez nauczyciela) na temat zasad, których należy przestrzegać przy tworzeniu plakatu. Wyniki takiej dyskusji najlepiej zapisać (i z czasem je uzupełniać) nadając im charakter „wytycznych” przy przygotowywaniu plakatów.

Doświadczenie pokazuje wyraźnie, że największe trudności przysparza uczniom z reguły ograniczanie obszernego materiału do najistotniejszych elementów i identyfikowanie różnorodnych związków w materiale, którym mają się zająć - te dwie umiejętności należy zatem koniecznie poćwiczyć, zanim przejdziemy do tworzenia plakatów.

Gotowe plakaty (przynajmniej na początku, a potem jak czas pozwoli) powinny zostać omówione i przeanalizowane przy udziale całej grupy - to, co było dobre, trzeba bezwzględnie uwypuklić, a to, co niekoniecznie się udało, należy poddać konstruktywnej (!) krytyce i ewentualnie poprawić. Podczas omawiania plakatów nie wolno zapomnieć o jednej zasadzie - zanim plakat zostanie poddany ocenie przez pozostałych uczniów, jego autor powinien otrzymać szansę objaśnienia i uzasadnienia doboru takich, a nie innych priorytetów przy tworzeniu plakatu.

Nie należy oczekiwać, że już pierwsze plakaty będą skończonymi „dziełami sztuki” - można je natomiast potraktować jako pierwsze (czasem też nieśmiało) kroki na drodze do perfekcyjnego opanowania rzemiosła tworzenia plakatów edukacyjnych.

Przy zdejmowaniu plakatu ze ściany zaleca się, aby zastanowić się wspólnie z uczniami, czy dany plakat naprawdę pomógł im w nauce. Jeżeli tak, to wszystkie argumenty za powinny zostać nazwane i omówione, „żeby uczniowie mogli je uwzględnić przy tworzeniu kolejnych plakatów” (Reinert 2006: 32).

Niektórzy nauczyciele pewnie teraz westchną głęboko: Jak ja mam w ciągu tych kilku godzin niemieckiego, które mam do dyspozycji, zrealizować jeszcze takie zadania jak planowanie, tworzenie, omówienie i ocena plakatów edukacyjnych, które przecież są tak czasochłonne? Czy uczniom jest to rzeczywiście potrzebne? Przecież to zajmuje zbyt dużo czasu!

Trafną odpowiedź na to pytanie daje Reinert (2006: 34): „W kontekście trwałości edukacji czas ten okazuje się być jednak dobrze zainwestowanym, bo zamiast utonąć w ilości materiału, uczniowie – poprzez samodzielną pracę i metakognicję - uczą się skupiać na istotnych kompetencjach i faktach oraz trwale zapisywać w pamięci fachowe treści odbiegające od znanych im standardów. Czasem też i w nauce konieczne jest ‘zwolnienie tempa’.”

Warto zatem poświęcić jedną lekcję na omówienie względnie opracowanie najważniejszych zasad tworzenia plakatów. Ten wysiłek na pewno się opłaci w dłuższej perspektywie!

7. JAKIE TYPY PLAKATÓW EDUKACYJNYCH SZCZEGÓLNIE NADAJĄ SIĘ NA LEKCJE JĘZYKA NIEMIECKIEGO?

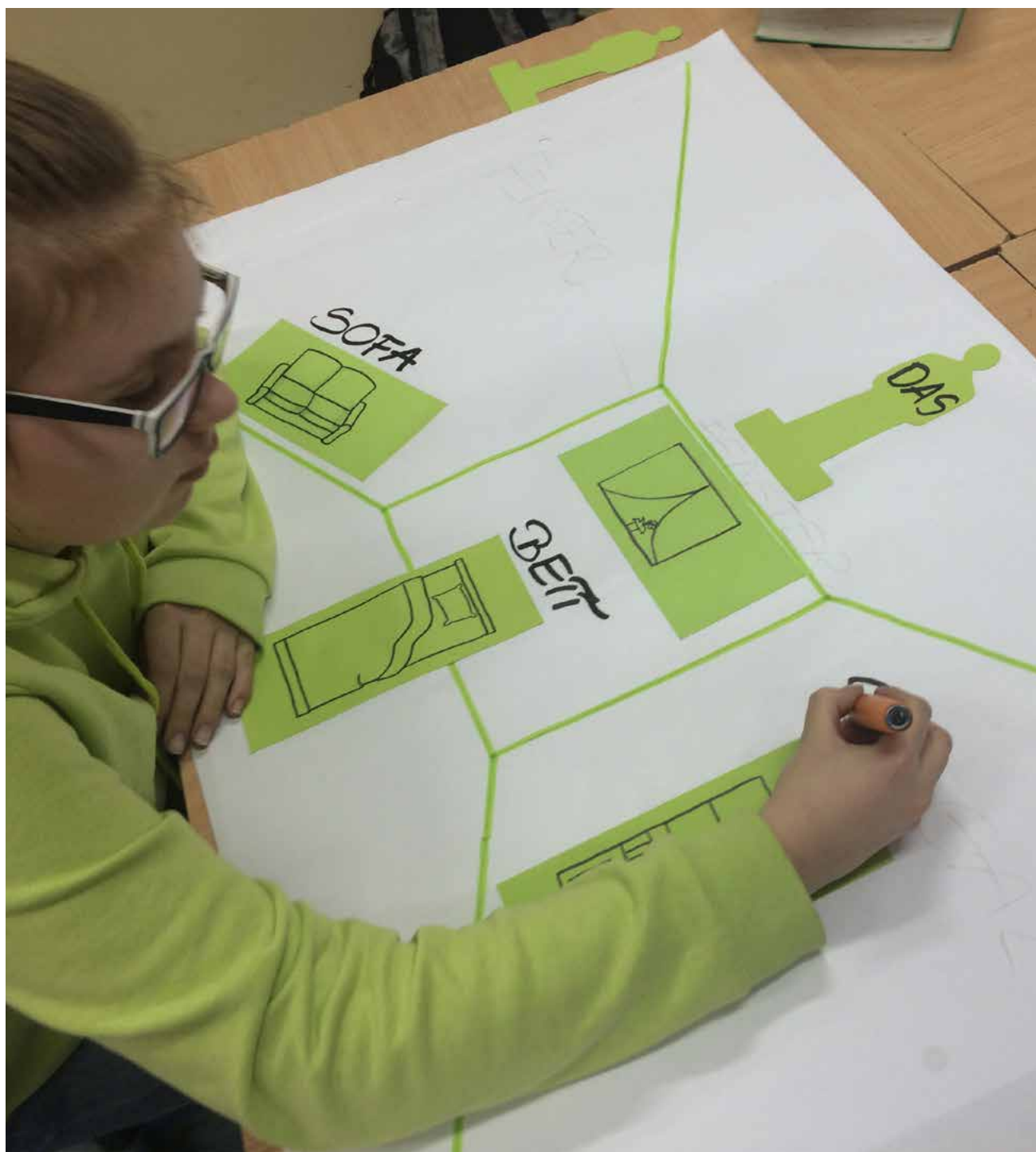
Jak pokazuje doświadczenie, w szkole powstają przede wszystkim plakaty edukacyjne pozostające w ścisłym związku z opracowywanym materiałem. Na zajęcia z języka niemieckiego szczególnie nadają się:

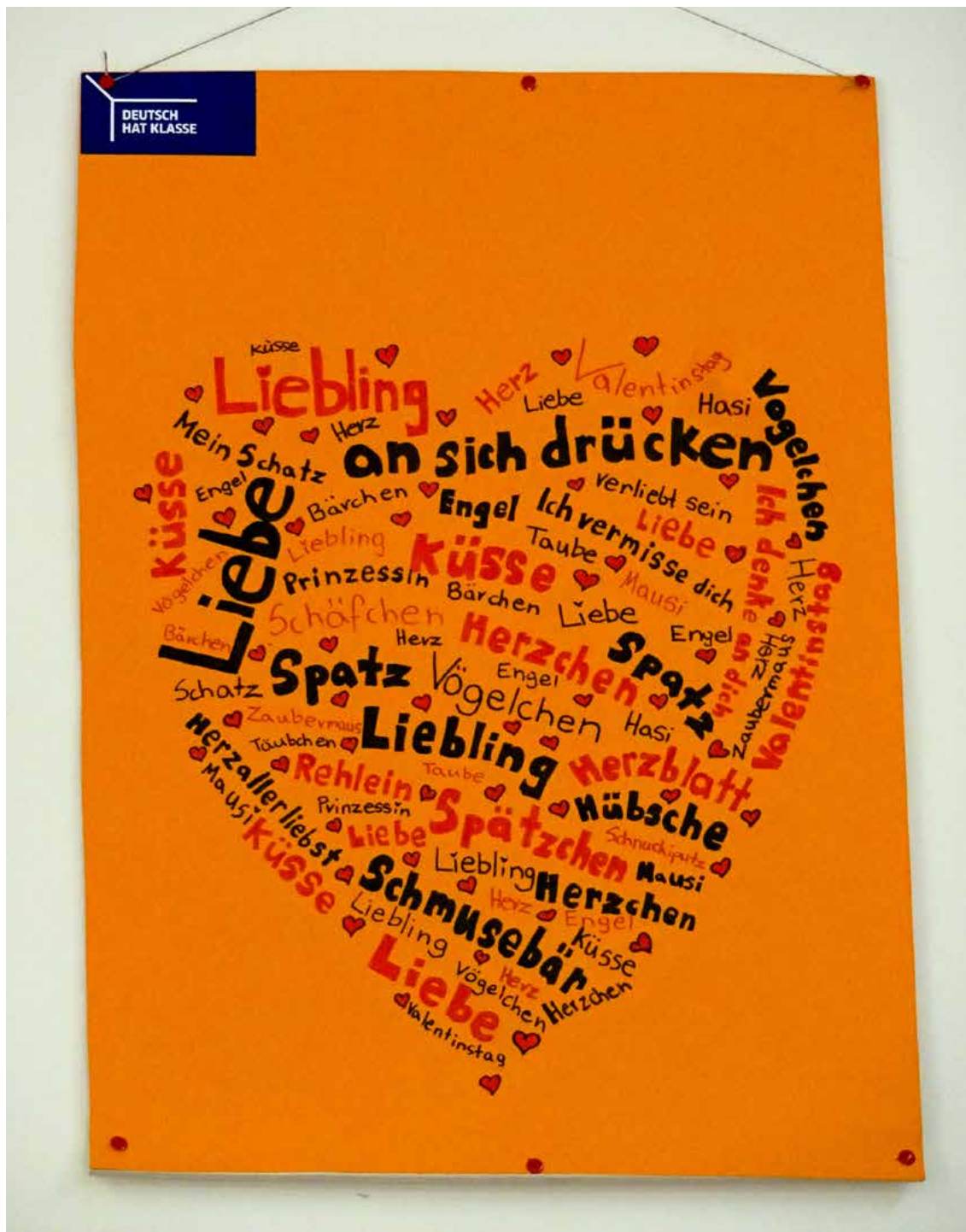
PLAKATY ZE SŁOWNICTWEM

to jeden z najczęściej spotykanych typów plakatów. Zwykle na takim plakacie pojawiają się słówka powiązane tematycznie, np. nazwy miesięcy, przymiotniki opisujące cechy charakteru, czasowniki określające ruch itd. Każdy rzeczownik powinien być podany zawsze z rodzajnikiem określonym i liczbą mnogą, ewentualnie także z formą dopełniacza (np. der Tisch/die Tische/des Tisches), przy czasowniku mogą pojawić się formy koniugacyjne (przede wszystkim w 2. i 3. osobie liczby pojedynczej, gdy tworzy się ją poprzez przegłos albo oboczność i ewentualnie forma podstawowa czasownika z właściwym czasownikiem pomocniczym (np. laufen/du läufst/er läuft – laufen/lief/gelaufen sein, nehmen/du nimmst /er nimmt – nehmen/nahm/genommen haben), w przypadku przymiotników ich stopniowanie (hoch – höher – am höchsten).

Znaczeniu każdego słówka powinna towarzyszyć wizualizacja (o ile to możliwe) w postaci odpowiedniego obrazka/zdjęcia czy rysunku. Można także załączyć krótki opis znaczenia albo synonimy.

W przypadku rzeczowników istotne znaczenie ma konsekwentne stosowanie takich samych kolorów: rzeczowniki rodzaju męskiego zapisujemy zazwyczaj kolorem **niebieskim**, rodzaju żeńskiego kolorem **czzerwonym**, nijakiego **zielonym**, a rzeczowniki występujące tylko w liczbie mnogiej kolorem **żółtym** (ten sam „system” został w międzyczasie wprowadzony do wielu podręczników do nauki języka niemieckiego). Taka forma zapisu znacząco ułatwia przyswajanie poprawnych rodzajników ze względu na zapamiętywanie dwukanałowe (słowo i kolor).

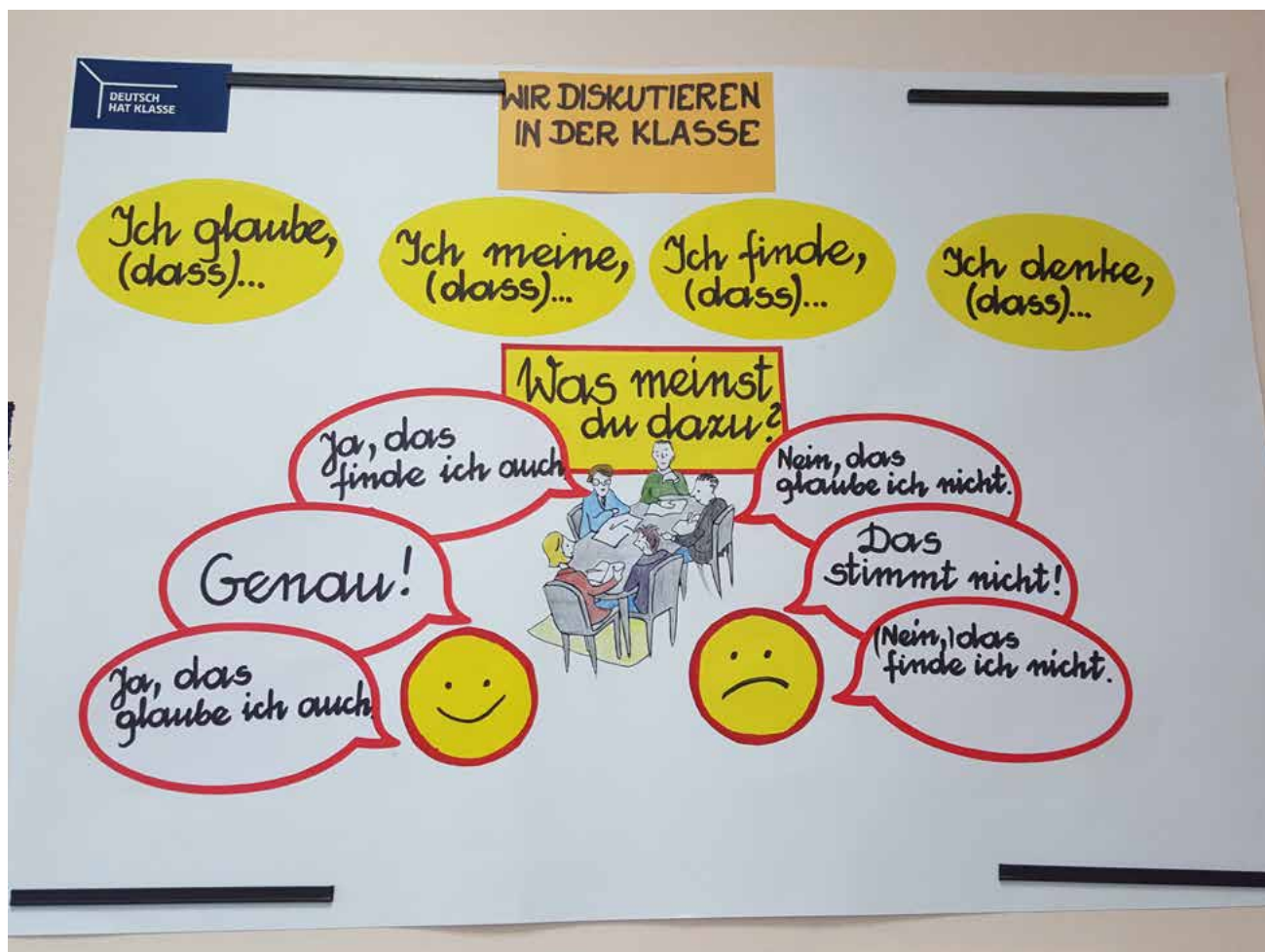
PLAKATY GRAMATYCZNE

przedstawiają najważniejsze zasady gramatyczne w zredukowanej i przejrzystej formie. Zrozumienie i zapamiętanie zaprezentowanych reguł ułatwia przemyślane użycie takich środków wizualizacji jak strzałki, diagramy, kolory, kształty itd. Każda reguła powinna być bezwzględnie poparta przykładami dostosowanymi do poziomu wiedzy uczniów.

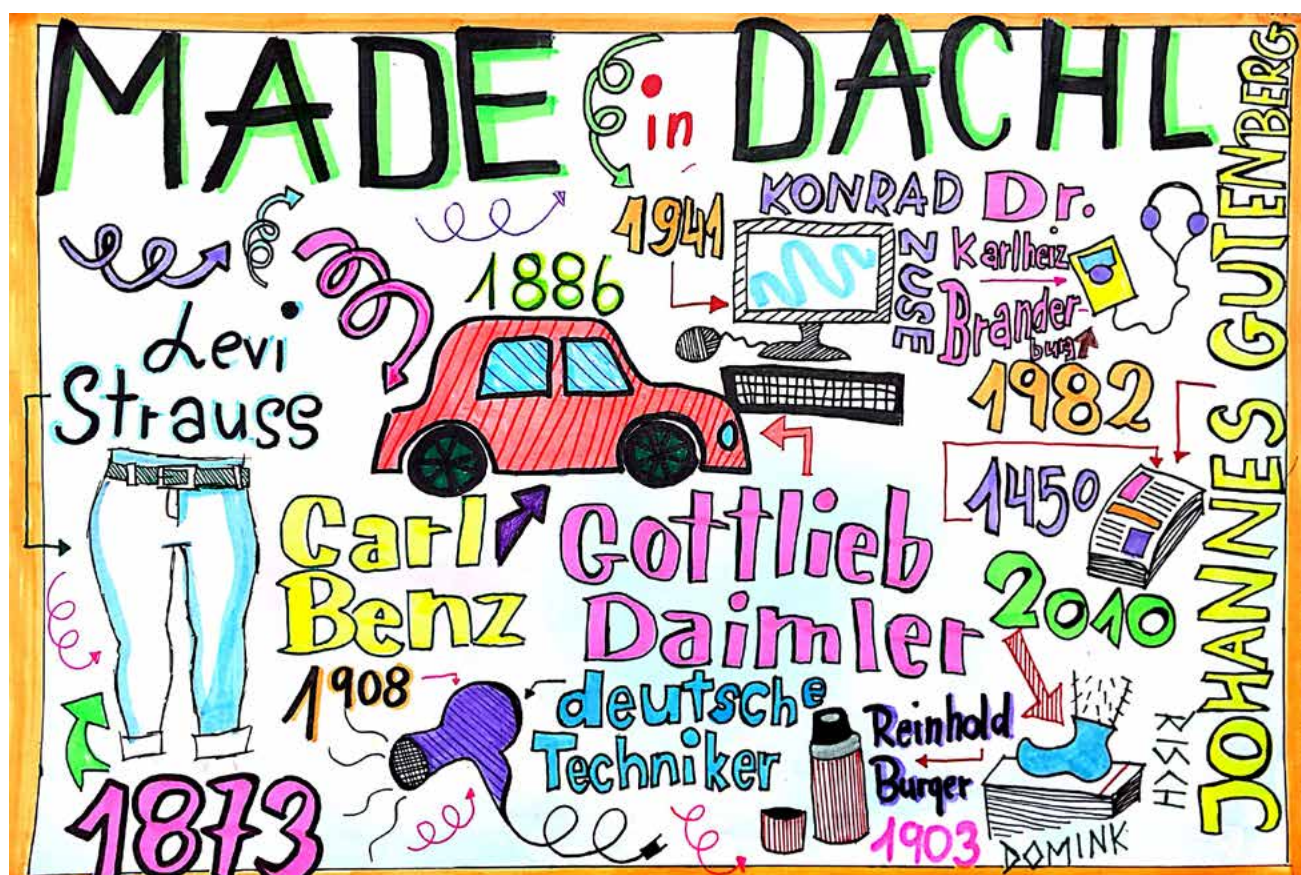
PLAKATY Z NAJWAŻNIEJSZYMI WYRAŻENIAMI I ZWROTAMI

to mile widziana pomoc (rodzaj „ściągawki”) przy dialogach, scenkach itp. podczas zajęć. Zawierają one tematycznie uporządkowane wyrażenia (np. wyrażanie zgody, wyrażanie sprzeciwu, przeprowadzenie prezentacji).

PLAKATY O KRAJACH NIEMIECKIEGO OBSZARU JĘZYKOWEGO

służą do prezentacji informacji o tych krajach. Szczególnie ciekawym pomysłem jest wykorzystanie do tworzenia takiego plakatu – poza wybranymi informacjami tekstowymi i obrazkowymi – realnych przedmiotów (o ile jest to oczywiście możliwe), np. (jeśli prezentujemy miasto) plan miasta, zużyte bilety komunikacji miejskiej lub bilety wstępu, ulotki, programy itp.; (jeśli tematem plakatu są kulinaria) menu, opakowania produktów spożywczych, przepisy itd.).

PLAKATY „SPOŁECZNE“

służą nie tylko nauce języka obcego, ale też wspierają poczucie bycia razem i ducha zespołu. Taka forma jest szczególnie godna polecenia, gdy uczniowie danej klasy nie zdążyli się jeszcze zaprzyjaźnić.

Dobrym pomysłem na plakat w takich okolicznościach jest tzw. umowa grupowa, w której uczniowie sami formułują zasady mające potem obowiązywać w ich grupie (i podpisują się pod nimi), np.: pomagamy sobie nawzajem; wysłuchujemy się nawzajem; nikomu nie przerywamy; jesteśmy dla siebie uprzejmi itd. Jeżeli poziom znajomości języka wśród uczniów nie pozwala sformułować takiej umowy po niemiecku, to można ją najpierw zredagować w języku ojczystym uczniów, a potem, wraz ze wzrostem umiejętności posługiwania się językiem, tłumaczyć jej zapisy krok po kroku na język niemiecki.

Przy tworzeniu plakatów praktycznie nie istnieją granice dla fantazji i kreatywności uczniów. Czasami podczas tej pracy zaczynają oni odkrywać swoje prawdziwe uzdolnienia (np. rysunkowe, plastyczne czy pisarskie). Nawet, jeśli początkowo przygotowywanie plakatu edukacyjnego przysparza uczniom sporo problemów, to na pewno z czasem takie zadanie będzie wykonywane coraz sprawniej i pewniej, zgodnie z zasadą „ćwiczenie czyni mistrza”.

A zatem: Kiedy Państwa uczniowie przygotują swój pierwszy plakat edukacyjny na lekcji języka niemieckiego? Zarówno Państwu jak i Państwa podopiecznym życzymy powodzenia!

8. LISTA KONTROLNA DO OPRACOWYWANIA PLAKATÓW

Po stworzeniu plakatu sprawdź, czy wszystkie kryteria zostały uwzględnione:

KRYTERIA		TAK	NIE
TREŚĆ	Wszystkie istotne treści zostały uwzględnione.		
	Treści są zrozumiałe.		
	Wszystkie wypowiedzi są zwięzłe i zostały sformułowane własnymi słowami, w języku niemieckim.		
	Teksty są ortograficznie i gramatycznie poprawne.		
KOMPOZYCJA	Struktura jest widoczna i przejrzysta.		
	Nagłówki zostały właściwie dobrane.		
	Informacje zostały odpowiednio zwizualizowane (obrazki, zdjęcia, wykresy itd.), a powiązania między nimi zaznaczone (za pomocą strzałek, kolorów itd.).		
FORMA	Rozmiary czcionek zostały odpowiednio dobrane.		
	Pismo jest proste i równomierne.		
	Kolory zostały użyte rozmyślnie.		
	Zdjęcia, obrazki, wykresy, schematy mają odpowiedni rozmiar.		

BIBLIOGRAFIA

- Atzinger, Y./Perrasemmer, B./Stigler, J. (2001): Räume als Erzieher. W: Textor, M. (red.): Kindergartenpädagogik – Online-Handbuch. Dostępny: www.kindergartenpaedagogik.de/479.html [dostęp: 15.07.2015].
- Brüning, L./Saum, T. (2007): Visualisieren als Strategie erfolgreichen Unterrichtes. W: Praxis Schule 5, s. 5-10. Dostępny: bildungsmacher.de/fileadmin/freie_files/KL_Fachtexte/Unterrichten/12_Visualisieren_als_Strategie_erfolgreichen_Unterrichts.pdf [dostęp: 01.12.2015].
- Clark, J. M./Paivio, A. (1991). Dual coding theory and education. W: Educational Psychology Review 3, s. 149-210.
- Egle, G. (bdw): Lernplakat. Überblick. Dostępny: http://www.teachsam.de/arb/lernplakat/arb_lplakat_1.htm [dostęp: 26.08.2015].
- Grötzinger, K. (1994): Gestaltung von Plakaten. München. Bruckmann.
- Hieber, U./Lenz, T. (2006): Präsentieren im Geographieunterricht. Kompetenzorientiertes Lernen im Spiralcurriculum. W: geographie heute 245, s. 2-8.
- Hieber, U./Lenz, T. (2007): Bilder lesen lernen. W: geographie heute 253, s. 2-11.
- Knauf, T. (2006): Reggio-Pädagogik: kind- und bildungsorientiert. W: Textor, M. (red.): Kindergartenpädagogik – Online-Handbuch. Dostępny: www.kindergartenpaedagogik.de/1138.html [dostęp: 20.07.2015].
- Knauf, T. (2010): Bildungsräume für Kinder von 0 bis 6: der Raum als „dritter Erzieher“. W: Textor, M. (red.): Kindergartenpädagogik – Online-Handbuch. Dostępny: www.kindergartenpaedagogik.de/2076.html [dostęp: 20.07.2015].
- Kohlweih, L. (2011): Bereiche der visuellen Wahrnehmung und deren Beurteilung in der pädiatrischen Ergotherapie. Dostępny: <https://www.handlungsplan.net/author/larissa/> [dostęp: 10.09.2015].

- Müller, J.E. (bdw): Lernplakate / periphere Stimuli.
Dostępny: www.goethe.de/ins/eg/kai/pro/BK/DownFB/Mueller/Lernplakate.pdf [dostęp: 20.08.2015].
- Paivio, A. (1986): Mental representations: A dual-coding approach. New York. Oxford Univ. Press.
- Paivio, A. (1991): Dual coding theory: Retrospect and current status. W: Canadian Journal of Psychology 45, s. 255-287.
- Paivio, A./Csapo, K. (1973): Picture superiority in free recall: Imagery or dual coding? W: Cognitive Psychology 5, s. 176-206.
- Reinert, E. (2006): Lernplakate. Behalten fördern – Methodenkompetenz steigern und überprüfen. W: geographie heute 245, s. 32-36
- Riepel, R./Riepel, H.-A. (2012): Methode: Unterrichtsplakat zur Unterstützung von Lernprozessen. Dostępny: www.riepel.net/methoden/Unterrichtsplakat.pdf [dostęp: 25.07.2015].
- Schroeder, W. (2005): „Lust statt Frust“ – Lehren und Lernen mit allen Sinnen. Göttingen. Dostępny: <http://www.sachsen-anhalt.ganztaegig-lernen.de/sites/default/files/IBBW%20Material%20Lehren%20und%20Lernen%20mit%20allen%20Sinnen.pdf> [dostęp: 09.09.2015].
- Stengelin, M. (2006): Von der Internetseite zum Präsentationsplakat. W: geographie heute 245, s. 18-19.

IMPRESSUM

**PORADNIK POWSTAŁ W RAMACH PROJEKTU
„NIEMIECKI MA KLASĘ”**

Wydawca

Goethe-Institut w Warszawie
ul. Chmielna 13 A
00-021 Warszawa

www.goethe.de/polska
www.goethe.de/polska/nmk

Dyrektor Działu Językowego

Ulrike Würz

Koordynacja projektu

Ewa Dorota Ostaszewska

Autorka

dr Aleksandra Łyp-Bielecka

Layout i realizacja

leniva°
www.lenivastudio.com

Druk

Chroma

© Goethe-Institut

ZDJĘCIA

Adam Burakowski: s. 26

Adriana Holender-Skrabska: s. 28

Sylwia Michalik: s. 14, 15, 23

Andrzej Pomianowski: s. 7, 24, 25, 27, 29

Robert Wróblewski: s. 19

Pozostałe zdjęcia pochodzą z archiwum projektu.

Wydawca dołożył wszelkich starań, by dotrzeć do wszystkich właścicieli i dysponentów praw autorskich do zdjęć i tekstów umieszczonych w poradniku.